

Handläggare
Anneli Frithz (abm024)

Fastställare
Åsa Bellander (abr013)

Gäller för
Regiongemensamt

Dokumenttyp	Fastställt
Riktlinje	2020-07-13
Giltigt till och med	Reviderat
2023-06-03	2021-12-03

Granskare
Karin Nordström (knm003), Susanne Westerbring (swg006)

Dokumentnr / Version
496223 / Version 2
Processägare

Ytterligare information
Tidigare version, dok 133144 (arkiverat).
Hjälpmedelskommittén beslutade 30
januari 2020. Fastställdes av
Beredningsgruppen Social ReKo 12 juni
2020

Förskrivning av personliga hjälpmedel

Riktlinjer

– för förskrivning av personliga hjälpmedel
i Region Västernorrland och länets kommuner

Dokumenttyp
RiktlinjeFastställt
2020-07-13Reviderat
2021-12-03Giltigt till och med
2023-06-03Dokumentnr / Version
496223 / Version 2

Innehåll

1. Inledning	4
2. Gemensam överenskommelse om Hjälpmedelskommitté	4
3 Hjälpmedelssamordnare	4
4. Hjälpmedelsverksamheter	5
4 a. Hjälpmedel Västernorrland	5
4 b. Hörselvård	5
4 c. Ortopedteknisk avdelning	5
5. Mål	5
6. Syfte	5
7. Prioriteringar	6
8. Ansvar	6
8 a. Verksamhetschefens ansvar	6
8 b. Förskrivarens ansvar	7
8 c. Patientens ansvar för hjälpmedlet	8
9. Förskrivare	8
10. Förskrivningsprocessen	9
10 a. Bedömning	10
10 b. Bedömningsgrunder vid förskrivningen	10
10 c. Förskrivning och utprovning	11
10 d. Anpassning	12
10 e. Specialanpassning	12
10 f. Instruktion, träning och information	13
10 g. Uppföljning	13
10 h. Utvärdering	14
10 i. Patientjournal och dokumentation	14
11. Dubbelutrustning	14
12. Synpunkter och klagomål	15
13. Negativ händelse eller tillbud	15

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

14. Försäkringar, skadade och förlorade hjälpmedel	15
15. Bruksanvisningar	15
16. Förbrukningsartiklar till hjälpmedel	16
17. Egenvård och konsumentprodukter	16
18. Avgifter för den enskilda patienten	16
19 Förskrivning av hjälpmedel i samband/vid	16
19 a. Med utomlänsvård	16
19 b. Vistelse i annan kommun	17
20 Övertagande/flyttning av hjälpmedel som medtas vid flytt	17
20 a Inom länet	17
20 b. Mellan län	18
21. Förskrivning av hjälpmedel till personer med skyddade personuppgifter	18
22. Förskrivning av hjälpmedel till utlandssvenskar och utländska medborgare	18
23. Hjälpmedel för studier i annat land	19
24. Hjälpmedel som inte omfattas av vårdgivarnas hjälpmedelsansvar	19
24 a. Arbetshjälpmedel	19
24 b. Personalstödjande hjälpmedel	19
24 c. Grundutrustning	20
24 d. Hjälpmedel i skolan	20
24 e. Hjälpmedel enbart för fritidsaktiviteter	20
- Bilaga 1 -	21
Lagar, förordningar, författningar och föreskrifter	21
- Bilaga 2 -	24
Organisation och kunskapscentrum på nationell nivå	24
- Bilaga 3 -	25
Definitioner	25
-Bilaga 4-	27
Bedömningsgrunder vid förskrivningen	27

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

1. Inledning

Dessa riktlinjer syftar till att säkerställa en god tillgänglighet till personliga hjälpmedel enligt Policy för hjälpmedel i Region Västernorrland och i länets kommuner.

Hälso- och sjukvårdslagen [HSL] (2017:30 8 kap. 7 §, 12 kap 5§) föreskriver vårdgivarens ansvar för att tillhandahålla hjälpmedel. Hjälpmedel är således en del av övriga insatser som erbjuds inom hälso- och sjukvården och hjälpmedelsförsörjningen ska följa samma etiska och prioriteringsmässiga principer som gäller för övrig hälso- och sjukvård.

Förskrivningsprocessen baseras på Världshälsoorganisationens klassifikationssystem, International Classification of Functioning, Disability and Health /ICF/, som utgår från termer som funktion, struktur, aktivitet och delaktighet.

Riktlinjerna ger vägledning i förskrivningsprocessen för enhetliga bedömningar och tillgång till personliga hjälpmedel på lika villkor, som en del av hälsofrämjande insatser, behandling, habilitering och rehabilitering till personer bosatta i Västernorrlands län. Riktlinjerna utgör även ett stöd till patient och deras anhöriga samt till intresseorganisationer. Informationen ska finnas tillgänglig.

Information och beslutstöd, Hjälpmedelsguiden, beskriver vem som är behörig att förskriva samt vilka behovskriterier som skall uppfyllas.

Områden som inte omfattas av riktlinjerna:

- Hjälpmedel för undervisning i skola
- Hjälpmedel för yrkesutövning
- Hjälpmedel för fritidsaktiviteter
- Utrustning och anpassning som regleras av andra lagar (t ex skollagen, arbetsmiljölagen och plan- och bygglagen).

2. Gemensam överenskommelse om Hjälpmedelskommitté

Syftet med överenskommelsen är att Hjälpmedelskommittén ska verka för en jämlik, patientsäker och kostnadseffektiv hjälpmedelsförsörjning i länet. Överenskommelsen finns att läsas på rvn.se/för_vårdgivare/samverkan_mellan_kommun_och_region/hemsjukvård/avtal och bilagor

3 Hjälpmedelssamordnare

Hjälpmedelssamordnarens ansvar är att bereda och föredra ärenden i Hjälpmedelskommittén samt bistå med övergripande sakkunskap till parterna. Se överenskommelsen för Hjälpmedelskommittén.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

4. Hjälpmedelsverksamheter

4 a. Hjälpmedel Västernorrland

Verksamhetens uppdrag är att:

- upphandla och utveckla sortiment
- lagerhålla och leverera hjälpmedel till Region Västernorrland och kommunerna i länet
- ge teknisk service i form av reparation och anpassning av hjälpmedel
- ge råd och stöd till förskrivare
- utbilda om hjälpmedelssortimentet till förskrivare

4 b. Hörselvård

Verksamhetens uppdrag är att:

- erbjuda habilitering, rehabilitering inom hörselvård
- utprovning av hörseltekniska hjälpmedel
- hörselmätningar
- hörselteknisk service och tolktjänst

4 c. Ortopedteknisk avdelning

Verksamhetens uppdrag är att:

- ansvar för ortopedtekniska hjälpmedel i länet.

5. Mål

Målet med att förskriva hjälpmedel är att individen får förutsättningar att leva ett självständigt liv med likvärdiga rättigheter, möjligheter, ansvar och skyldigheter.

Hjälpmedelsförsörjningen har även en hälsofrämjande funktion genom att öka möjligheter till aktivitet och delaktighet och minska risken för social isolering.

6. Syfte

Syftet med hjälpmedel är att underlätta individens vardagsliv och möjliggöra en aktiv samverkan och kommunikation med omgivningen.

Hjälpmedel förskrivs för att:

- förbättra eller vidmakthålla funktion och förmåga
- kompensera nedsatt eller förlorad funktion och förmåga att klara det dagliga livet

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

- förebygga framtida förluster av funktion och förmåga.

7. Prioriteringar

Riksdagens beslut om prioriteringar inom hälso- och sjukvården gäller från den 1 juli 1997 och anger en etisk plattform, som grundas på tre principer:

- Människovärdesprincipen, enligt vilken alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället
- Behovs- och solidaritetsprincipen, enligt vilken resurserna satsas på områden (verksamheter och individer) där behoven är störst och där man inte själv gör sig hörd
- Kostnadseffektivitetsprincipen, enligt vilken en rimlig relation mellan kostnader och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet, eftersträvas vid valet mellan olika verksamheter eller insatser.

Varje förskrivning av hjälpmedel ska prövas noggrant och bedömas enligt följande

- Prioriteringen görs utifrån behov och förväntad effekt, som i sin tur ligger till grund för val av produkt eller typ av hjälpmedel
- Kostnadseffektiviteten bedöms därefter utifrån förväntad nytta i förhållande till kostnaden för hjälpmedlet
- Ett förändrat medicinskt och/eller socialt behov ska föreligga för byte av hjälpmedel, alternativt att ett annat hjälpmedel avsevärt bättre uppfyller personens behov eller ger avsevärt bättre nytta

Följande prioriteringsordning gäller för hjälpmedel i Västernorrlands län:

1. Hjälpmedel för livsuppehållande insatser
2. Hjälpmedel för att klara aktiviteter i dagliga livet, såsom kommunikation, personlig vård och boende, samt för att barn ska kunna leka för att utvecklas
3. Hjälpmedel för att klara och befrämja vardagsaktiviteter i närmiljön.

8. Ansvar

8 a. Verksamhetschefens ansvar

Verksamhetschef ska, efter uppdrag, ansvara för att: (SOFS 2008:1 3 kap. 6 §)

1. endast säkra och medicinskt ändamålsenliga medicintekniska produkter och, till dessa, anslutna informationssystem används på patienter,
2. endast säkra och medicinskt ändamålsenliga medicintekniska produkter förskrivs, utlämnas respektive tillförs till patienter,
3. de medicintekniska produkterna och de, till dessa, anslutna informationssystemen är kontrollerade och korrekt installerade innan de används på patienter,

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

4. information från tillverkare och myndigheter om de medicintekniska produkterna finns tillgänglig för hälso- och sjukvårdspersonalen och annan berörd personal,
5. rutinerna inom ramen för ledningssystemet finns tillgängliga för hälso- och sjukvårdspersonalen samt för annan berörd personal, och
6. medicintekniska produkter som har förskrivits, utlämnats eller tillförts till patienter kan spåras.

Verksamhetschef ska, efter uppdrag, göra en bedömning av om hälso- och sjukvårdspersonalens och annan berörd personals utbildningar är adekvata mot bakgrund av den kompetens som krävs för att (SOFS 2008:1 3 kap. 7 §).

1. vara utbildningsansvarig,
2. förskriva och utlämna medicintekniska produkter till patienter,
3. ta fram skriftliga anvisningar för specialanpassade produkter, och
4. vara anmälningansvarig, vilket innebär att göra anmälningar enligt 6 kap. avseende negativa händelser och tillbud med medicintekniska produkter (SOFS 2008:1).

Verksamhetschef ska även, efter uppdrag, utse och förteckna vem eller vilka av hälso- och sjukvårdspersonalen eller annan berörd personal som ska fullgöra ovanstående uppgifter.

8 b. Förskrivarens ansvar

Den som förskriver hjälpmedel bär ansvaret för att bedömningen följer ICF, att förskrivningen sker inom ramen för dessa riktlinjer. Om behovet ej kan tillgodoses inom hjälpmedelssortimentet ska endast i undantagsfall förskrivaren, i samråd med hjälpmedelskonsulent, använda sig av ordnat införande. Information finns på rvn.se/för_vårdgivare/hjälpmedel/ordnat_införande av hjälpmedel.

När förskrivaren behöver stöd för att göra utprovning och för att göra anvisning för specialanpassning ska det finnas möjlighet att rådgöra med eller konsultera personal inom hjälpmedelsverksamheterna.

Förskrivaren ska:

- ha kunskap om lagar, förordningar, författningar, övriga styrande dokument som gäller vid förskrivning av hjälpmedel i länet
- hålla sig uppdaterad om gällande kriterier och följa dessa
- ha kompetens att bedöma den funktionella och medicinska nyttan med hjälpmedlet samt kunna välja den mest kostnadseffektiva lösningen
- ha kunskap om hjälpmedelssortiment och anpassningsmöjligheter
- initiera och medverka vid specialanpassningar
- ansvara för att patienten får information om de hjälpmedel som vårdgivaren tillhandahåller genom låneförteckning
- ansvara för att patienten får information om dennes ansvar för lånat hjälpmedel. Se punkt 22.
- ansvara för att patienten, närstående och vårdare får information om vad som gäller när behovet upphör, t ex var hjälpmedlet ska återlämnas
- anmäla förlust eller skada av hjälpmedel enligt respektive verksamhets rutiner

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

8 c. Patientens ansvar för hjälpmedlet

Patienten lånar hjälpmedel så länge det finns behov. Förskrivaren ansvarar för att information lämnas.

Patienten och/eller dennes företrädare ansvarar för att:

- följa de anvisningar som ges av förskrivaren samt hjälpmedlets bruksanvisning
- hålla hjälpmedlet rent samt vårda det så att onödig förslitning undviks
- förvara hjälpmedlet i ett lämpligt utrymme skyddat från stöld och åverkan
- kontakta förskrivaren vid tillbud eller olycka
- kontakta förskrivaren när behovet förändras
- återlämna hjälpmedlet väl rengjort, komplett och med alla tillbehör till ett anvisat mottagningsställe när behovet har upphört
- tillse att transporten sker säkert om hjälpmedlet tas med på resa
- kontakta förskrivaren eller vårdgivaren vid planerad flyttning inom eller utanför länet. Gäller även flytt mellan olika boendeformer.
- kontakta förskrivaren, vårdgivaren eller den som levererat hjälpmedlet vid driftstörningar eller vid behov av reparation
- se över sina försäkringar för person- och egendomsskada

9. Förskrivare

Med förskrivare avses en person som är anställd eller har uppdrag av:

- Region Västernorrland
- Kommunerna i Västernorrland
- En verksamhet som har tecknat LOV avtal med Region Västernorrland eller någon kommun i länet. Förskrivningsrätten kan antingen vara reglerad i vårdavtalet eller ges som särskild förskrivningsrätt under en begränsad tidsperiod. Förutsättningen är att det ingår i anställningen/uppdraget att förskriva hjälpmedel.

Följande yrkesgrupper kan ges rätt att förskriva hjälpmedel:

Arbetsterapeut
Audionom
Barnmorska, verksam inom primärvården
Distriktssköterska
Hörselpedagog
Läkare
Logoped
Läkare med specialistkompetens
Optiker, anställd av eller på uppdrag av regionen
Sjukgymnast/Fysioterapeut
Distriktssjuksköterska/Sjuksköterska
Synpedagog
Specialpedagog

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

För varje produktgrupp i beslut och informationsstödet, Hjälpmedelsguiden, anges vilken yrkeskategori som har rätt att förskriva respektive hjälpmedel. Vårdgivaren har rätt att ge förskrivningsrätt inom ramen för det avtal som slutits med respektive utförare. Förskrivningsrätten kan inte delegeras.

Alla förskrivare ska utöver adekvat yrkesutbildning, genomgå grundläggande förskrivareutbildning
Förskrivareutbildningen i styrdokument är obligatorisk. Förskrivare ska ges tillgång till kontinuerlig fortbildning. Det är varje verksamhetschefs ansvar att säkerställa att personalen har formell kunskap och ges förutsättningar att upprätthålla den. Detsamma gäller för företag som anlitas för utprovning, specialanpassning samt förebyggande och avhjälpande underhåll av hjälpmedel.

10. Förskrivningsprocessen

Förskrivningsprocessen är generell och ska tillämpas vid förskrivning av olika typer av hjälpmedel eller tjänster. Hjälpmedel som förskrivs är till största del medicintekniska produkter men processen ska tillämpas oavsett om hjälpmedlet är en medicinteknisk produkt eller inte. Förskrivningsprocessen, så som den beskrivs i denna skrift, följer Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:1) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

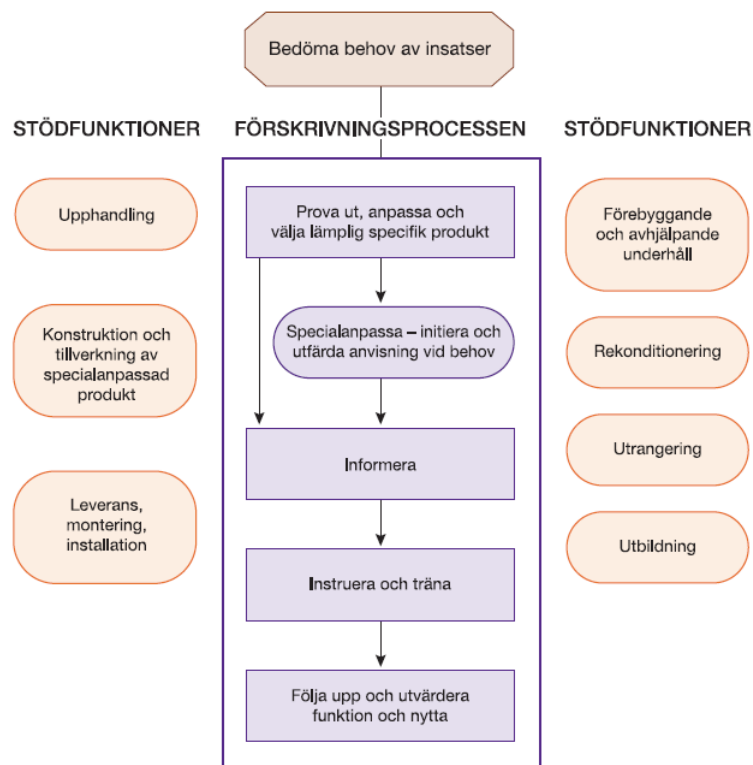
När ett hjälpmedel förskrivs innebär det att hjälpmedlet ska användas av en namngiven patient, ensam eller med hjälp av någon annan, exempelvis anhörig/närstående eller någon annan person.

En god vård förutsätter att patienten och, vid behov, annan person är delaktig. Efter behovsbedömningen är faserna i förskrivningsprocessen följande:

- Prova ut, anpassa och välja lämplig specifik produkt
- Specialanpassa vid behov – initiera och utfärda anvisning
- Informera
- Instruera och träna
- Följa upp och utvärdera funktion och nytta

En namngiven hälso- och sjukvårdspersonal, förskrivaren, är ansvarig för att alla faserna i förskrivningsprocessen utförs

Figur 1

10 a. Bedömning

Bedöma behov av åtgärder är oftast en del i en annan process, t ex habiliterings-, rehabiliterings-, arbetsterapi- eller fysioterapiprocess, och innebär att:

- utifrån sin profession göra en behovsanalys
- inhämta tillräcklig information om patientens totala situation, d.v.s. förutsättningar och behov
- samordna med andra verksamhetsområden
- känna till de lokala förutsättningarna
- informera om alternativa behandlingsmetoder och hjälpmedel
- i samverkan med patienten planera och besluta om åtgärder
- dokumentera planerade insatser och mål i en habiliterings-, rehabiliterings- eller vårdplan
- dokumentera i patientjournalen

10 b. Bedömningsgrunder vid förskrivningen

Följande bedömningsgrunder, som ska prägla varje förskrivning, bygger på ICF

Bedömningsgrunderna möjliggör en enhetlig bedömning och underlättar samverkan mellan

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

olika yrkesgrupper, brukarna och deras närstående.

- en angelägenhetsprövning, det vill säga en bedömning av i vilket tillstånd individen befinner sig om hjälpmedel inte förskrivs
 - en bedömning av på vilket sätt hjälpmedlet påverkar patientens möjligheter till förbättring av kroppsfunction
 - en bedömning av på vilket sätt hjälpmedlet påverkar patientens möjligheter till ökad aktivitetsnivå
 - en bedömning av på vilket sätt hjälpmedlet påverkar patientens möjligheter till ökad delaktighet
 - en bedömning av nyttjandegraden, hur ofta hjälpmedlet kommer att användas
 - en bedömning av på vilket sätt personliga faktorer och omgivningsfaktorer påverkar individens förmåga att använda hjälpmedlet, dvs kontextuella faktorer.
- För mer detaljerad information kring bedömningsgrunder, se bilaga 4

10 c. Förskrivning och utprovning

För att hjälpmedlen ska utnyttjas optimalt krävs att förskrivningsprocessen baseras på patientens totala livssituation, behov och förväntad nytta.

Förskrivning av hjälpmedel ska utgå från patientens medicinska status, sociala situation, boendemiljö och hjälpmedlets funktion. I samband med förskrivning ska det även ingå en bedömning av patientens förmåga att använda hjälpmedlet på ett säkert sätt.

Förskrivningen innebär ansvar för utprovning, information, träning, uppföljning, utvärdering och kostnad. I ansvaret ingår även journaldokumentation och rapportering i enlighet med de rutiner som fastställts för avvikelshantering.

Hjälpmedel är en del av de hälso- och sjukvårdsinsatser som erbjuds den enskilde och hjälpmedelsbehovet ska relateras till andra vidtagna och/eller planerade åtgärder. Patienten och/eller dennes företrädare ska vara delaktig i förskrivningsprocess

Förskrivaren beslutar utifrån en behovsbedömning om hjälpmedel ska förskrivas och avgör val av hjälpmedel inom gällande sortiment.

Beslut om hjälpmedel utanför gällande sortiment hanteras enligt rutin för ordnat införande. Ordnade införandet föredras av representant för respektive verksamhet. Hjälpmedelskommittén avgör om ansökan av produkten beviljas eller avslås.

Förskrivning av hjälpmedel ska kännetecknas av:

- respekt för patient och närstående
- god tillgänglighet till utredning, förskrivning, service, information och uppföljning
- hög professionalism och kompetens
- samordnade och kostnadseffektiva lösningar
- systematiskt kvalitetsarbete för att säkerställa effektiv användning av resurser.

För byte av hjälpmedel ska det föreligga ett förändrat medicinskt och/eller socialt behov, alternativt att ett annat hjälpmedel avsevärt bättre uppfyller patientens behov.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

Hjälpmedelsverksamheterna avgör om hjälpmedlet ska bytas ut för att det är uttjänt.

10 d. Anpassning

Med anpassning menas att en produkt justeras för att passa den aktuella patienten och att detta sker inom de ramar som tillverkaren anger. En anpassning kan uppnås genom att hjälpmedlet förses med tillbehör som anvisas av tillverkaren eller genom justering av inställbara funktioner. Om man måste vidta åtgärder som inte faller inom de av tillverkaren angivna ramarna, ska arbetet ske enligt nedanstående regler för specialanpassad produkt.

10 e. Specialanpassning

Då användarens behov inte kan tillgodoses genom anpassning av befintliga produkter finns möjlighet att ta fram en produkt som specialanpassats till den aktuella patienten.

En specialanpassning kan ske genom att

1. kombinera hjälpmedel på ett sätt som tillverkaren ursprungligen ej avsett eller godkänt
2. göra konstruktionsmässiga ingrepp och tillägg på ett färdigt hjälpmedel
3. konstruera och tillverka en ny produkt
4. använda hjälpmedlet på ett nytt sätt eller inom ett nytt användningsområde, avvikande ifrån tillverkarens anvisning.

Hjälpmedlet ska därefter märkas ”Specialanpassat hjälpmedel” och detta ska också kunna återfinnas i patientjournalen.

När ett hjälpmedel specialanpassats ska CE-märkningen tas bort och ersättas med en särskild märkning och identitetsnummer. Därefter ska förskrivaren tillsammans med tekniker ansvara för att ett tillägg görs till den ursprungliga bruksanvisningen.

Alla specialanpassade hjälpmedel ska vara märkta så att de kan identifieras och den ansvarige tillverkaren kan spåras.

Varje verksamhet som låtit anpassa hjälpmedel ska ha ett system för registrering av specialanpassade hjälpmedel och varje specialanpassat hjälpmedel ska dokumenteras så, att det är tillgängligt för Socialstyrelsen i fem år från åtgärden.

Tillverkaren av specialanpassade hjälpmedel är skyldig att registrera sin verksamhet hos Läkemedelsverket och därmed göra sin verksamhet tillgänglig för verkets tillsyn. Den ansvarsfördelning som gäller i Region Västernorrland, med stöd av Socialstyrelsens föreskrift om användning och egentillverkning av medicintekniska produkter i sjukvården, innebär dels en tvingande rapporteringsskyldighet till Läkemedelsverket när medicintekniska produkter har varit inblandade i allvarliga tillbud och dels krav på kvalitetssystem och lokala instruktioner. Ansvarig för detta är vårdgivaren (Regionstyrelsen) och respektive förvaltningschef skall tillse att delegeringar och rutiner klargörs i organisationen. Det operativa ansvaret delegeras vidare från sjukhusdirektör/tandvårdsdirektör/primärvårdsdirektör till verksamhetschef/basenhetschef.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

10 f. Instruktion, träning och information

Förskrivaren ansvarar för instruktion, träning och information.

Att instruera, träna och informera innebär:

- funktionskontrollera och justera inställningar innan hjälpmedlet tas i bruk
- träna att använda hjälpmedlet och tydliggöra vem som ansvarar för träningen
- försäkra sig om att patienten kan använda och hantera hjälpmedlet på avsett sätt
- informera om användningsområde och begränsningar, patientens respektive vårdgivarens ansvar för skötsel och underhåll, eventuella försäkringskrav, kontakter vid behov av avhjälpande underhåll, kontaktperson vid förändrade förutsättningar samt viktiga funktioner att kontrollera.

Informationen ska vara begriplig för patienten och finnas tillgänglig på olika media. Informationen ska anpassas till omgivningens behov och till patientens förmåga att tillgodogöra sig informationen. Detta gäller oavsett om produkten är ny eller återanvänd. Förskrivaren ska också informera patienten om skötsel, ansvar, reparationer m.m.

10 g. Uppföljning

Förskrivaren av hjälpmedel har ett ansvar att följa upp och ompröva behovet på samma sätt som övriga insatser följs upp och omprövas. Om behovskriterier som krävs för det aktuella hjälpmedlet inte längre uppfylls, ska hjälpmedlet återlämnas.

Uppföljningen syftar till att:

- det funktionella och medicinska, som handlar om att hjälpmedlet är det rätta, fungerar på rätt sätt och inte utgör en risk för personen
- bedöma om patienten uppfyller behovskriterierna

Huvudregeln är att ansvaret för att följa upp funktion och säkerhet med förskrivna hjälpmedel utifrån den bedömning som föregick förskrivningen vilar på vårdgivaren för att omgivningsfaktorer i patientens livsmiljö ska beaktas och patientens trygghet ska kunna säkerställas.

Rutiner för informationsöverföringen runt en förskrivning ska följas så att aktuell vårdgivare kan ansvara för uppföljningen. Det är angeläget att klargöra uppföljningsansvaret.

I samband med att uppföljningsansvaret överlämnas ska förskrivaren rapportera om grunderna för förskrivningen. Det är förskrivaren som avgör behovet av att hjälpmedlet följs upp och om överrapportering inte sker kvarstår ansvaret för uppföljningen hos förskrivaren. Ansvarig vårdgivare kan söka stöd hos den förskrivande verksamheten i arbetet med att följa upp det överrapporterade hjälpmedlet. När det krävs specialistkunskap kvarstår ansvaret hos förskrivande verksamhet.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

Patienten skall informeras om hur den fortsatta uppföljningen ska ske. Patient kan också ta del av information om hjälpmedel via Hjälpmedelsguiden eller via 1177.se

10 h. Utvärdering

Utvärdering av hjälpmedlets effekt och nytta ska göras i samverkan med patienten enligt vård, habiliterings- eller rehabiliteringsplanen.

Utvärderingen har två syften:

1. mäta effekten för patienten
2. bidra till lärandet för förskrivare och övrig personal

Utvärderingen ger möjligheter att dra slutsatser om hur den enskildes livssituation har påverkats, om och på vilket sätt målet med förskrivningen har uppnåtts och om hjälpmedelsbehovet kvarstår. Utvärderingen ger även underlag för ett ställningstagande till nya eller kompletterande åtgärder.

10 i. Patientjournal och dokumentation

Enligt patientdatalagen ska patientjournal föras vid vård av patient inom hälso- och sjukvården. Här anges också vilka yrkeskategorier som är skyldiga att föra patientjournal. Hela förskrivningsprocessen ska dokumenteras i patientjournalen, från behovsbedömningen till val och utprovning av ett specifikt hjälpmedel.

11. Dubbelutrustning

Huvudregeln är att tillhandahålla en uppsättning av personliga hjälpmedel. Med dubbelutrustning menas att patienten har två funktionellt lika hjälpmedel med samma användningsområde.

Vid en behovsbedömning finns det särskilda skäl för att få dubbelutrustning:

- fast installerade hjälpmedel
- hjälpmedel som används på olika våningsplan och som patienten inte klarar att förflytta
- barn, till och med 19 år, med funktionsnedsättning, som har dubbla boenden och hjälpmedel som är skrymmande att transportera
- barn med funktionsnedsättning, som både i hemmet och i förskola, skola och fritidshem har behov av personliga hjälpmedel som är skrymmande att transportera.

Dokumenttyp Riktlinje	Fastställt 2020-07-13	Reviderat 2021-12-03	Giltigt till och med 2023-06-03	Dokumentnr / Version 496223 / Version 2
---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	---	---

12. Synpunkter och klagomål

Om patienten har synpunkter eller klagomål på hjälpmedelsförskrivningen ska han/hon vända sig till vårdgivare.

Om patienten inte är nöjd med vårdgivarens svar kan han/hon ta kontakt med Patientnämnden - Etiska nämnden.

Mer information finns på respektive kommuns hemsida, 1177.se och Region Västernorrland hemsida.

13. Negativ händelse eller tillbud

Om patient upplever att hon/han blivit skadad vid utprovning/användning av hjälpmedel ska patienten ta kontakt med vårdgivaren och patientskadeförsäkringen samt ta hjälpmedlet ur bruk.

Blankett för skadeanmälan och information finns hos vårdgivaren, hos Patientnämnden– Etiska nämnden och på patientförsäkringens webbplats. 1177.se/Västernorrland/regler och rättigheter/Ersättning vid patientskada

Eventuella vårdskador och/eller brister i patientsäkerhet, utebliven eller försenad behandling samt felaktigt utförd behandling ska anmälas till Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

14. Försäkringar, skadade och förlorade hjälpmedel

Patienten rekommenderas att se över sina försäkringar i samband med lån av hjälpmedel, dels för sin egen säkerhet och dels för eventuell skada på annans person och egendom.

Patienten ska anmäla skada, förlust eller stöld av hjälpmedel till förskrivaren och/eller vårdgivande verksamhet. Stöld ska även anmälas till polisen.

Förskrivaren anmäler förlust eller skada av hjälpmedel enligt rutin.

15. Bruksanvisningar

Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584 och förordningen SFS 1993:876) och Socialstyrelsens föreskrifter om medicintekniska produkter (SOSFS 2008:1) anger tillverkarens ansvar för produktsäkerheten. Den som förskriver hjälpmedel har ansvar för att välja lämpliga produkter och att informera patienten och personalen om hjälpmedlet och dess användning. Den som utan tillverkarens godkännande översätter eller ändrar i

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

bruksanvisningen övertar tillverkarens produktsäkerhetsansvar. Bruksanvisningen är ett centralt dokument i kommunikationen mellan kund, patient och tillverkare.

16. Förbrukningsartiklar till hjälpmedel

Huvudregeln är att förbrukningsartiklar till hjälpmedel ska införskaffas av patienten. Undantag från denna huvudregel är:

- batterier till hörhjälpmedel för barn och ungdomar under 20 år
- batterier, däck och slangar till rullstolar
- inbyggda backup-batterier till portabla samtalsapparater, röstgeneratorer och portabla datorer
- inbyggda batterier till lyftar.

17. Egenvård och konsumentprodukter

Egenvård är när en patient kan ta ansvar för hälso- och sjukvårdsåtgärder, antingen själv eller med stöd av till exempel en närstående eller en personlig assistent.

En bedömning av om en åtgärd kan utföras som egenvård görs individuellt av legitimerad personal. Bedömningen ska utgå från patients livssituation och dokumenteras i patientens journal.

Konsumentprodukter tillhandahålls ej som hjälpmedel av vårdgivaren.

Hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna ge information och undervisning om produkter som underlättar för patienten.

18. Avgifter för den enskilda patienten

Beslut om avgifter fattas av respektive huvudman.

19 Förskrivning av hjälpmedel i samband/vid

19 a. Med utomlänsvård

I den gemensamma överenskommelsen mellan landsting/region/kommun i form av "Riksavtalet för utomlänsvård" avgörs vad som gäller när en person får vård utanför sitt

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

hemlän. Med hemlän avses det län där patienten är folkbokförd vid vårdtillfällets inledning. Med vårdlandsting/region avses det landsting/region där en utomlänspatient undersöks eller behandlas.

Huvudregeln är att hemlandstinget/region/kommun ska faktureras för hjälpmedel som förskrivs i vårdlandstinget/region. Förskrivning och utlämning av hjälpmedel sker enligt de regler som gäller i vårdlandstinget/region, dock till ett högsta belopp av 10 000 kr.

Om hjälpmedlet kräver någon form av installation, eller behöver anpassas till patientens bostadsförhållanden, ska en överenskommelse alltid träffas med hemlandstinget/regionen/kommunen innan hjälpmedlet förskrivs.

När förskrivare beställer hjälpmedel till patient skriven i annat län skall det först kontrolleras att det landstinget/regionen/kommunen åtar sig betalningsansvaret för hjälpmedlet.

Vid överenskommelse ska fakturaadress, fakturareferens och om hemlandstinget/region/kommun skall hyra eller köpa hjälpmedlet skrivas in på beställningen.

Det omvända gäller när patienten vistas i annat län.

19 b. Vistelse i annan kommun

I det avtal som tecknades mellan Regionen (tidigare Landsting) och kommuner inför hemsjukvårdens överlämnande gjordes tolkningen att riksavtalet gäller även i denna situation.

20 Övertagande/flyttning av hjälpmedel som medtas vid flytt

20 a Inom länet

Patientens ansvar

Patienten ska alltid kontakta sin förskrivare för att meddela förestående flytt. Patienten tar med sina hjälpmedel till den nya bostaden och ansvarar själv för samtliga kostnader i samband med flyttning av hjälpmedlen. Undantag är fast monterad/installerade hjälpmedel så som taklyft, porttelefon, hörslingor.

Förskrivarens ansvar

När flytten medför byte av vårdgivare ska hjälpmedlen och uppföljningsansvaret överrapporteras till mottagande vårdenhet.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

20 b. Mellan län

Patienten ska alltid i god tid meddela förskrivaren och komma överens om vilka hjälpmedel som är nödvändiga att ta med vid flytten.

Den, som får kännedom om patientens flyttning, ska kontakta respektive hjälpmedelsverksamhet och nya vårdgivare. Tills detta är gjort är förskrivaren ansvarig för att hyra betalas för hjälpmedel, även om flytten genomförs, till hjälpmedelsverksamheten fått information om ny ansvarig betalare.

21. Förskrivning av hjälpmedel till personer med skyddade personuppgifter

Skyddade personuppgifter är det begrepp som Skatteverket använder för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. För mer information sök på [skatteverket/privat/folkbokföring/skyddade personuppgifter](#).

22. Förskrivning av hjälpmedel till utlandssvenskar och utländska medborgare

Den allmänna sjukförsäkringen, staten, ersätter landstingens/regionernas kostnader för viss hälso- och sjukvård, tandvård samt för resor i samband med vård av personer som är försäkrade i andra EU-länder.

Rätt till nödvändig vård innebär att de under trygga medicinska omständigheter ska kunna vistas här den tid de har planerat. De ska inte behöva avbryta en planerad vistelse och återvända till sitt hemland pga. medicinska skäl. Med nödvändig vård avses också vård som orsakas av kronisk sjukdom. Det inkluderar även provtagningar, medicinska kontroller, förebyggande mödra- och barnavård samt förlossning.

Om vården kan vänta tills patienten kommer tillbaka till sitt hemland betraktas den inte som nödvändig.

Personer, som är försäkrade i EU och visar upp ett giltigt europeiskt sjukförsäkringskort/EU-kort/ eller ett provisoriskt intyg om innehav av EU-kort, har vid tillfällig vistelse i Sverige rätt till sådana hjälpmedel som bedöms som nödvändiga.

Personer från länder utanför EU betalar hela hjälpmedelskostnaden själv. Försäkringskassan har det nationella ansvaret för hanteringen av ärenden om EU-vård. Telefonkundtjänst för sjukvård m fl. tel. 0771 - 17 90 00.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

Regler för betalningsskyldighet och finansiering i samband med förskrivning av hjälpmedel till utlandssvenskar och utländska medborgare anges i handboken "VÅRD av personer från andra länder", finns att läsa via SKL.

Vård av personer som vistas i Sverige utan giltiga dokument ha rätt till samma vård som person som söker asyl i Sverige.

Asylsökande

Hjälpmedel till asylsökande/tillståndslösa/papperslösa/gömnda ansvarar regionen för.

23. Hjälpmedel för studier i annat land

För svenska medborgares studier utomlands gäller samma möjligheter att erhålla hjälpmedel som för studier i Sverige.

Vårdgivaren svarar dock **inte** för hjälpmedel där det krävs installation eller behöver anpassas till patientens bostad.

Studenten måste följa tullbestämmelserna och förbereda studievistelsen så att det finns möjligheter till ett kontaktnät för underhåll på studieorten. Studenten svarar för transportkostnaden.

24. Hjälpmedel som inte omfattas av vårdgivarnas hjälpmedelsansvar

Enskilda personer kan under eget ansvar hyra/köpa hjälpmedel.

Uthyrning och försäljning kan avse hjälpmedel för regelbundna vistelser i till exempel fritidsboende eller för tillfälligt bruk. I den situationen har region/kommun vare sig hjälpmedelsansvar eller förskrivaransvar.

24 a. Arbetshjälpmedel

Med arbetshjälpmedel avses utrustning som är relaterad till den anställdes behov för att kompensera en nedsatt funktion.

Försäkringskassan svarar för bidrag till personliga arbetshjälpmedel till redan anställda och till egenföretagare. Bidrag kan också beviljas till arbetsgivare för att anpassa arbetsplatsen.

24 b. Personalstödjande hjälpmedel

Med personalstödjande hjälpmedel avses utrustning som enbart är relaterad till den anställdes behov för att utföra sitt arbete, se kriterier inom respektive produktområde.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

Utrustningen får inte medföra en risk att den enskilde förlorar eller riskerar att förlora aktivitets- och/eller funktionsförmåga. Vid oenighet om hjälpmedlet skall ses som personligt eller personalstödjande lyfts ärendet till nästa chefsnivå.

24 c. Grundutrustning

Med grundutrustning avses utrustning som kan användas av flera personer, utifrån förväntat behov i verksamheten. Vid oenighet om hjälpmedlet skall ses som personligt eller grundutrustning lyfts ärendet till nästa chefsnivå.

Oberoende av huvudmannskap och driftform ingår det i verksamhetsansvaret att miljön är grundutrustad och inredd så, att den är tillgänglig och användbar för dem som vistas där.

24 d. Hjälpmedel i skolan

Skolhuvudmannen ansvarar för att eleven ges förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen. Förskola, skola och fritidshem skall vara utrustade så, att miljön motsvarar behoven för dem som vistas där.

Grundutrustning, läromedel, lokalanpassning, pedagogiska hjälpmedel och teckentolk i undervisningen till teckenspråksberoende elever ingår i skolhuvudmannens ansvar.

Skolhuvudmannen svarar för kostnader i samband med byte av eller flyttning till andra undervisningslokaler och för dubbelutrustning som krävs för att undervisningen bedrivs i olika undervisningslokaler. Vid oenighet om hjälpmedlet skall ses som personligt eller grundutrustning lyfts ärendet till nästa chefsnivå.

24 e. Hjälpmedel enbart för fritidsaktiviteter

Hjälpmedel enbart för fritidsaktiviteter tillgodoses inte i Västernorrlands län.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

- Bilaga 1 -

Lagar, förordningar, författningar och föreskrifter

I den svenska författningshierarkin ingår:

Lagar stiftas av riksdagen

Förordningar utfärdas av regeringen

Författningar utfärdas av nationella myndigheter, som exempelvis

Socialstyrelsen och Läkeemedelsverket

Författningar kan omfatta föreskrifter som är bindande (= ska) och allmänna råd som är rekommenderande (= bör).

Vårdgivare (tex landstinget/regionen eller kommunerna) fastställer på olika beslutsnivåer inriktningsmål, bestämmelser, rutiner osv.

Sammandrag av regelverk som berör hjälpmedelsförsörjningen

(februari 2019).

SFS 2017:30 Hälso- och sjukvårdslag (HSL)

Hälso- och sjukvårdslagen reglerar landstingens/regionernas och kommunernas skyldighet att tillhandahålla hälso- och sjukvård. Regionens/Landstingets ansvar för hjälpmedel regleras i kap 8 Kommunernas ansvar för hjälpmedel regleras i kap 12.

SFS 2010:659 Patientsäkerhetslag

syftar till att främja hög patientsäkerhet inom hälso- och sjukvård och därmed jämförlig verksamhet. Anger vårdgivarens skyldighet att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete, behörighetsfrågor, begränsningar i rätten för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att vidta vissa hälso- och sjukvårdande åtgärder, skyldigheter för hälso- och sjukvårdspersonal m.fl. Socialstyrelsens tillsyn, prövotid och återkallelse av legitimation m.m. Beskriver Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd och straffbestämmelser och överklagande m.m.

SFS 1992:18 Produktansvarslag

Lagen behandlar situationen då en olycka har orsakats av en produkt med säkerhetsbrister och reglerar i första hand det ekonomiska ansvaret vid ersättning för person- och egendomsskador.

Den som kräver skadestånd måste kunna visa att produkten haft en säkerhetsbrist och att denna brist förorsakat den aktuella skadan. Ansvaret för produkten ligger hos producenten, vilket enligt lagen kan innebära den slutliga tillverkaren, tillverkare av komponenter, leverantörer av råvaror, eller den som sålt produkten under eget namn. Lagen gäller alla personskador men är begränsad till skador på egendom som är avsedd för, och som används för, privat bruk. Skador på egendom som används i näringsverksamhet omfattas alltså inte av produktansvarslagen.

SFS 1993:584 Lag om medicintekniska produkter

Här definieras hjälpmedel som medicinteknisk produkt. Syftet med lagen är att garantera produktsäkerhet vilket innebär att produkterna ska vara säkra, tillförlitliga och lämpade för sitt

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

ändamål när det kommer ut på marknaden och tas i bruk.

SFS 2017:372 Lag om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården

I Västernorrland finns Patient-Etiska Nämnden utifrån lagstiftningen. Nämnden har till uppgift att främja kontakter mellan patient och hälso- och sjukvårdspersonalen. Patienten/patienten kan vända sig till patientnämnden om problem uppstår i kontakter kring hjälpmedelsförsörjning.

SFS 2004:451 Produktsäkerhetslag

Lagen syftar till att säkerställa att varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna inte orsakar skada på person. Lagen tillämpas i frågor om varor och tjänster som tillhandahålls i näringsverksamhet och varor som tillhandahålls i offentlig verksamhet. En förutsättning är att varan eller tjänsten är avsedd för konsumenterna eller kan antas komma användas av konsumenterna. Vad som sägs i denna lag om näringsidkare och tillverkare gäller också den som i offentlig verksamhet tillhandahåller sådana varor som avses i första stycket.

SFS 2010:111 Socialförsäkringsbalk

Den svenska socialförsäkringen gäller för alla som bor eller arbetar i Sverige. Den ger ekonomiskt skydd för familjer och barn, för personer med funktionsnedsättning samt vid sjukdom, arbetsskada och ålderdom.

SFS 2011:791 Lag om ackreditering och teknisk kontroll

Lagen beskriver CE-märkningens utformning och anger vilka krav på t ex synlighet, och hållbarhet som ställs på märkningen.

AFS 1977:1160 Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen reglerar arbetsgivarens ansvar för att förebygga och förhindra ohälsa och olycksfall bland personalen. Ansvaret omfattar lokaler, redskap, skyddsutrustning, andra tekniska anordningar och utrustning som personalen behöver för att ge vård i hemmet eller i särskilda boendeformer och i dagverksamhet.

SOSFS 1997:14 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård

Enligt 2 kap 6 § Yrkesverksamhetslagen (LYHS) får den som tillhör hälso- och sjukvården överlåta en arbetsuppgift till en annan person endast då detta är förenligt med god vård och säkerhet. Detta gäller oavsett om en arbetsuppgift delegeras eller överläts på annat sätt. Förutsättning för delegering av medicinska arbetsuppgifter är att den arbetsuppgift som ska delegeras ska vara klart definierad och att beslut om delegering är personligt. Den som meddelar delegeringsbeslut ska inte bara vara formellt utan också reellt kompetent för den arbetsuppgift som beslutet avser.

SOSFS 2011:9:12 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete

Föreskrifterna ställer krav på ett ledningssystem för kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet. Systemet skall omfatta alla delar av verksamheten och tydliggöra hur ansvaret för kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet skall fördelas mellan aktörerna. Patientsäkerhet lyfts fram som ett grundläggande krav på god vård. Föreskrifterna anger en terminologi för patientsäkerhetsarbete och ställer krav på hur kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet skall

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

genomföras.

SOSFS 2005:27 Socialstyrelsens föreskrifter om samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård

Landstingen och kommunerna skall i samråd utarbeta rutiner för vårdplanering inför utskrivning av patienter och för överföring av information som t.ex. befintliga planer mellan vård- och omsorgsgivare i samband med in- och utskrivning av patienter från slutenvård till öppen vård och socialtjänst. Rutinerna skall dokumenteras och de skall vara enhetligt utformade inom ett län eller en region.

SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården

Den som föreskriver, utlämnar eller tillför en medicinteknisk produkt till en patient ska identifiera dennes behov och ansvara för att produkten motsvarar behoven.

SOSFS 2009:6 Socialstyrelsens föreskrifter om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård

Föreskriften beskriver bland annat vilka rutiner som ska finnas för bedömningen av hälso- och sjukvårdspersonal, att en åtgärd kan lämnas över till patient för egenvård.

LVSF 2003:11, LVFS 2004:11, LVSF 2007:3, LVSF 2009:18, LVSF 2011:13, LVSF 2013:11 Läkemedelsverkets föreskrifter om medicintekniska produkter

Föreskrifterna anger väsentliga krav, försäkran om överensstämmelse, typkontroll, verifikation, klassificeringskriterier m.m.

För uppdatering:

www.riksdagen.se (tidigare Rixlex – lagar och förordningar)

www.sos.se (Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd)

www.mpa.se (Läkemedelsverkets föreskrifter och allmänna råd)

Observera att det kan förekomma fel i författningstexterna. Kontrollera därför alltid en lag, förordning, eller föreskrift mot dess tryckta version.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

- Bilaga 2 -

Organisation och kunskapscentrum på nationell nivå

Organisation och kunskapscentrum på nationell nivå

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen utövar tillsyn över hjälpmedelsförsörjningen, som är en del av hälso- och sjukvården enligt hälso- och sjukvårdslagen /HSL/.

För den direkta tillsynen över hälso- och sjukvård, tandvård och smittskydd svarar Socialstyrelsens regionala tillsynsenheter i respektive sjukvårdsregion.

Läkemedelsverket

Läkemedelsverket utövar tillsyn över medicintekniska produkter och tillverkare av dessa produkter.

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet har i uppdrag att verka för att funktionsnedsättningspolitiken ska få genomslag i hela samhället. Den arbetar utifrån ett rättighetsperspektiv för att alla människor ska kunna vara fullt delaktiga i samhället, oavsett funktionsförmåga. Det gör de genom att bevaka och analysera utvecklingen, ta fram metoder, riktlinjer och vägledningar. De har en samlad kunskap om arbetet och följer och utvärderar utvecklingen inom funktionsnedsättningsområdet, både nationellt och internationellt. Uppdraget styrs av mål och strategier för funktionsnedsättningspolitiken. Dessa bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

De arbetar gentemot och genom myndigheter, kommuner och landsting.

Dokumenttyp Riktlinje	Fastställt 2020-07-13	Reviderat 2021-12-03	Giltigt till och med 2023-06-03	Dokumentnr / Version 496223 / Version 2
---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	---	---

- Bilaga 3 -

Definitioner

Patient

Med patient avses den, som på grund av sin funktionsnedsättning använder hjälpmedel för att själv eller med hjälp av någon annan kunna tillgodose sina grundläggande personliga behov.

Huvudprocess

Huvudprocessen omfattar följande faser:

- bedöma behov av insatser
- prova ut, anpassa och välja specifik produkt
- specialanpassning – initiera och utfärda anvisning vid behov
- instruera, träna och informera
- följa upp och utvärdera funktion och nytta

Medicinteknisk produkt

Med medicinteknisk produkt avses enligt SOSFS 2008:1, 2 kap:

- produkt som används för att påvisa, förebygga, övervaka, behandla eller lindra en sjukdom,
- påvisa övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller ett funktionsnedsättning,
- undersöka, ändra eller ersätta anatomi eller en fysiologisk process, eller
- kontrollera befruktning

Förbrukningsartikel

Med förbrukningsartikel avses enligt SOSFS 2008:1, 2 kap:

- vara som fortlöpande förbrukas

Kommentar: De förbrukningsartiklar som omfattas av dessa föreskrifter är att betraktas om medicintekniska produkter

Egentillverkad medicinteknisk produkt

Med egentillverkad medicinteknisk produkt avses enligt SOSFS 2008:1, 2 kap:

- medicinteknisk produkt som en vårdgivare har tagit ansvar för som tillverkare och som konstruerats och tillverkats för att uteslutande användas i den egna verksamheten

Kommentar: I begreppet ingår även befintliga medicintekniska produkter som har modifierats eller flera medicintekniska produkter som har kombinerats på ett nytt sätt som den ursprungliga tillverkaren inte har avsett

Specialanpassad produkt

Med specialanpassad produkt avses enligt SOSFS 2008:1, 2 kap:

- produkt som har tillverkats efter en läkares skriftliga anvisningar för att endast användas av en viss angiven patient som läkaren på sitt ansvar har givit speciella konstruktionsegenskaper

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

Kommentar: En anvisning kan även tas fram av annan hälso- och sjukvårdspersonal som genom sina yrkeskvalifikationer är behörig.

Pedagogiska hjälpmedel

Pedagogiska hjälpmedel utmärks enligt Statens offentliga utredningar SOU 2004:83 av

- att de är i huvudsak kunskapsbärande, eller
- att de kan användas av flera elever, eller
- att de inte behöver omfattande individuell anpassning, eller
- att de utan stora svårigheter kan anpassas till andra patient

Personliga hjälpmedel

Personliga hjälpmedel utmärks enligt SOU 2004:83 av

- att de är i huvudsak kompenserande, och
- att de är utprovade och särskilt anpassade till patienten, eller
- att de inte utan omfattande åtgärder kan användas av någon annan, eller
- att de inte kan eller kommer att kunna användas av någon annan

Med personliga hjälpmedel avses medicintekniska produkter och anpassning av dessa, som en person behöver i det dagliga livet för att förbättra, bibehålla eller kompensera kroppsfunction för ökad aktivitet och delaktighet.

Personliga hjälpmedel är avsedda att användas i hemmet, närmiljön och skolan. Med skola menas förskola, grundskola, särskola, gymnasieskola, riksgymnasium, statlig och kommunal vuxenutbildning samt högskola/universitet.

I dessa riktlinjer används begreppet hjälpmedel.

Arbets hjälpmedel

Med arbets hjälpmedel avses utrustning som är relaterad till den anställdes behov för att kompensera en nedsatt funktion.

Personalstödjande hjälpmedel

Med personalstödjande hjälpmedel avses utrustning som är relaterad till den anställdes behov för att utföra sitt arbete.

Artiklar/produkter för eget ansvar

Enklare artiklar/produkter, som finns tillgängliga i öppna handeln och inte kräver utprovning av personal inom hälso- och sjukvården.

Dokumenttyp Riktlinje	Fastställt 2020-07-13	Reviderat 2021-12-03	Giltigt till och med 2023-06-03	Dokumentnr / Version 496223 / Version 2
---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	---	---

-Bilaga 4-

Bedömningsgrunder vid förskrivningen

Angelägenhet

Om hjälpmedlet inte förskrivs är patienten i en situation som medför att en eller flera av villkoren under respektive nivå uppstår.

- 4 = Grava inskränkningar av möjlighet till aktivitet och/eller delaktighet, extremt låg livskvalitet,
risk för allvarlig skada och bestående men
- 3 = Stora svårigheter att genomföra aktiviteter och/eller vara delaktig, mycket låg livskvalitet, risk för betydande försämring av kroppsfunktion
- 2 = Svårigheter att genomföra aktiviteter, inskränkt delaktighet, risk för försämring av kroppsfunktion, risk för betydande olägenhet
- 1 = Sannolikt ökad risk för aktivitetsbegränsning, försämrad livskvalitet och försämrad kroppsfunktion
- 0 = Ingen risk för försämrad kroppsfunktion, aktivitetsbegränsning eller försämrad livskvalitet

Kroppsfunktion

I vilken utsträckning patientens möjligheter till förbättrad kroppsfunktion påverkas av hjälpmedlet.

- 4 = Total Möjlighet till fullständig förbättring av kroppsfunktion
- 3 = Stor Möjlighet till stor förbättring av kroppsfunktion
- 2 = Måttlig Möjlighet till måttlig förbättring av kroppsfunktion
- 1 = Lätt Liten möjlighet till förbättring av kroppsfunktion
- 0 = Ingen Ingen eller obetydlig förbättring av kroppsfunktion

Aktivitet

I vilken utsträckning patientens möjligheter till ökad aktivitetsnivå påverkas av hjälpmedlet.

- 4 = Total Möjlighet till fullständig förbättring i kapacitet eller möjlighet till genomförande av aktiviteter
- 3 = Stor Möjlighet till stor förbättring i kapacitet eller möjlighet till genomförande av aktiviteter
- 2 = Måttlig Möjlighet till måttlig förbättring i kapacitet eller möjlighet till genomförande av aktiviteter
- 1 = Lätt Liten förbättring i kapacitet eller möjlighet till genomförande av aktiviteter
- 0 = Ingen Ingen eller obetydlig förbättring i kapacitet eller möjlighet till genomförande av aktiviteter

Delaktighet

I vilken utsträckning patientens möjligheter till ökad delaktighet påverkas av hjälpmedlet.

- 4 = Total Möjlighet till fullständig delaktighet i tänkt situation

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2020-07-13	2021-12-03	2023-06-03	496223 / Version 2

3 = Stor	Möjlighet till stor förbättring av delaktighet
2 = Måttlig	Möjlighet till måttlig förbättring av delaktighet
1 = Lätt	Liten förbättring av delaktighet
0 = Ingen	Ingen eller obetydlig förbättring av delaktighet

Nyttjandegrad

Hur ofta hjälpmedlet kommer att användas.

- 7 = Varje timma
- 6 = Flera gånger per dygn
- 5 = Varje dygn
- 4 = Flera gånger per vecka
- 3 = Varje vecka
- 2 = Varje månad
- 1 = Några gånger per år

Hänsyn ska även tas till om hjälpmedlet kommer att användas hela året eller en viss del av året.

Personliga faktorer

I vilken utsträckning patientens personliga faktorer påverkar förmågan att använda hjälpmedlet. Faktorerna kan vara underlättande eller hindrande men de graderas inte.

Omgivningsfaktorer (kontextuella faktorer)

I vilken utsträckning faktorer i patientens omgivning påverkar förmågan att använda hjälpmedlet. Faktorerna kan vara underlättande eller hindrande men de graderas inte.

Relaterad information